

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Cilt: 13 Sayı: 69 Mart 2020 & Volume: 13 Issue: 69 March 2020
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581
Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2020.4011>

İNGİLİZCE ÖĞRETİM ELEMANLARININ ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME KONUSUNDAKİ ALGILARI ÜZERİNE GENEL BİR DEĞERLENDİRME (ERCİYES ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ) • *EVALUATION OF ENGLISH LANGUAGE INSTRUCTORS IN TERMS OF ASSESSMENT LITERACY (THE CASE OF ERCİYES UNIVERSITY)*

Özge GENÇ**
Mustafa GÜÇLÜ***

Öz

Ölçme ve değerlendirme günümüzde sadece ilköğretim ve ortaöğretimde değil aynı zamanda üniversitelerde görev yapan öğretim elemanları için de çok önemlidir. Çünkü eğitim-öğretim çalışmalarına bir anlam vermek için ölçme ve değerlendirme yapılmak durumundadır. Bu araştırmada da İngilizce öğretim görevlilerinin ölçme ve değerlendirme konusundaki algıları belirlenmeye çalışılmıştır. Nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde tasarlanan bu araştırmanın çalışma grubunu, Kayseri ilinde bulunan bir devlet üniversitesinde görev yapmakta olan 15 İngilizce öğretim görevlisi oluşturmaktadır. Araştırmada öğretim görevlileri ile görüşme yapılmış, öğretim görevlilerinin görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formlarıyla elde edilmiştir. Araştırma sonucuna göre katılımcıların ölçme ve değerlendirme sürecini doğru bir biçimde algıladıkları ve tanımladıklarını göstermektedir. Katılımcılar bunun yanında ölçme ve değerlendirme farkını iyi bir şekilde ifade etmişlerdir. Bunun yanında katılımcılar; ölçme araçlarında bulunması gereken beş özelliği de ; geçerlik, güvenilirlik, uygulanabilirlik, farklı soru türlerine yer verilmesi ve kuvvetli çeldiriciler biçiminde sıralamışlardır.

Anahtar Kelimeler: İngilizce, Ölçme ve Değerlendirme, Öğretim Görevlisi, Algı.

Abstract

Assessment and evaluation is crucial today not only for primary and secondary school teachers, but also for the instructors working at universities because assessment and evaluation should be done so as to make educational studies meaningful. This study aims to determine the competencies and perceptions of English language instructors in terms of assessment and evaluation. The study group of this research, which is designed within the framework of a qualitative research approach, consists of 15 English language instructors working at a state university in Kayseri. In this study, the interview was conducted with the instructors and the opinions of instructors were obtained through semi-structured interview form. Findings obtained from the research point out that the participants perceive and describe the assessment and evaluation process appropriately. The participants are also familiar with basic principles of assessment evaluation process and they could distinguish the difference between the assessment and evaluation very well. Moreover, the participants listed the five features that the assessment tools must have as; validity, reliability, applicability, different question types and strong distractors.

Keywords: English, Assessment and Evaluation, English Language Instructors, Perception.

* Bu araştırma Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde 2019 yılında tamamlanan "İngilizce Öğretim Elemanlarının Ölçme Ve Değerlendirme Okuryazarlık Yeterliliği Açısından Değerlendirilmesi (Erciyes Üniversitesi Örneği) isimli tezden üretilmiştir.

** İngilizce Öğretmeni, ODTÜ GVO KAYSERİ, ozgekmyo@gmail.com, ozgekmyo@gmail.com

*** Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü B-322 Kayseri, mguclu@erciyes.edu.tr

1. Giriş

Günümüzde İngilizce öğretim elemanlarının bazı alanlarda sahip olması gereken okuryazarlık yeterlilikleri bulunmaktadır. Bilindiği gibi son yıllarda okuryazarlık kavramı ve bu kavramın önemi üzerinde sıkça durulmuş, bireylerin gerek sosyal hayatlarında ve gerekse eğitim hayatlarında başarılı olabilmeleri 21. yüzyıl becerileri olarak tanımlanan birtakım becerilere sahip olmalarıyla mümkün olabileceği yapılan araştırmalarla vurgulanmaktadır. Okuryazarlık kavramının yaygınlaşması ve teknolojik gelişmeler, klasik okuryazarlığa ek olarak dijital okuryazarlık, medya okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, görsel okuryazarlık, teknoloji okuryazarlığı, eleştirel okuryazarlık gibi farklı okuryazarlık alanlarında araştırmalar yapılmasına yol açmıştır.

İncelenen çalışmalarda okuryazarlığın tek bir tanımının olmadığı, oldukça geniş bir kavram olarak ele alındığı ve süreç içinde ihtiyaçlar ve gelişmeler doğrultusunda bu tanımların evrilerek farklı araştırmacılar tarafından yeniden ele yapıldığı görülmektedir. Örneğin; Scribner & Cole (1981) okuryazarlığı, sadece belirli bir metnin nasıl okunacağını ve yazılacağını bilmekten ibaret olmayıp bu bilgiyi özel amaçlarla birtakım özel durumlarda kullanabilme becerisi olarak tanımlarken, James Gee'ye (1991) göre okuryazarlık, bireyin okuryazarlığı, sadece ev ve toplumsal hayatta kullanılmaktan ziyade okul, iş, meslek alanları gibi ikincil alanlarda da kullanımını kontrol etme yeteneği olarak ifade edilmektedir. Bu görüşle okuryazarlık tanımına üstbilişsel ve dilötesi bir boyutun da eklendiği görülmektedir.

Okuryazarlık türlerinden bir diğeri de 1991 yılında Richard Stiggins tarafından ilk defa ortaya atılan ve eğitimde oldukça önemli bir yere sahip olan ölçme ve değerlendirme okuryazarlığıdır. Başol'a (2015) göre ölçme ve değerlendirmenin olmadığı bir öğretim düşünmek imkânsızdır. Çünkü ölçme ve değerlendirme, öğrenme-öğretme sürecinin en önemli öğelerinden birisidir. O halde iyi bir ölçme ve değerlendirmenin olmadığı yerde iyi bir öğretimde de söz etmenin zor olduğu söylenebilir (Eckhout, Davis, Michelson & Goodburn, 2005).

Hiç şüphesiz, bir eğitim sisteminin en önemli yapı taşları öğretmenlerdir. Öğrenci performansını değerlendirme ise öğretmenlerin en kritik sorumluluklarından birisi olarak değerlendirilmektedir. Çünkü ölçme ve değerlendirme, öğretmenlerin yaptığı her şeyi etkilemektedir (Mertler, 2009). Konu ile ilgili yapılan araştırmalar sağlıklı bir ölçme-değerlendirmenin öğrenme ve öğretim kalitesini önemli ölçüde artırdığını ortaya koymuştur. Bundan dolayı etkili ve verimli bir öğrenme ortamının oluşabilmesi öğrencileri ve öğrenci performanslarını uygun bir şekilde değerlendirmekle mümkündür. Bunun sağlanabilmesi için ise öğretmenlerin yeterli düzeyde bir ölçme ve değerlendirme okuryazarlığına sahip olmaları gerekmektedir (Popham, 2006).

Eğitim alanında yerini alan ölçme ve değerlendirme okuryazarlığı kavramının araştırmacılar tarafından farklı tanımları yapılmıştır. Webb'e (2002) göre, ölçme ve değerlendirme okuryazarlığı, öğrencilerin ne bildiklerini ve neler yapabileceklerini değerlendirme, bu değerlendirmelerin sonuçlarını yorumlayabilme ve bu sonuçları öğrenme ve öğretim programının etkililiğini geliştirmek için kullanabilme becerisi olarak tanımlanmıştır. Farklı araştırmacılar ölçme ve değerlendirme okuryazarlığına sahip öğretmenlerin ortak özellikleri konusunda benzer görüşler bildirmişlerdir. Ölçme ve değerlendirme okuryazarı eğitimciler neyi, neden, nasıl ölçtüklerini bilir, hedeflere uygun ölçme-değerlendirme araç ve yöntemlerine karar verir ve değerlendirmeyle ilgili olası problemleri öngörür ve bu problemleri ortaya çıkmadan nasıl önleyebileceklerini bilirler (Stiggins, 1991; Chappuis, J., Stiggins, Chappuis, S. & Arter, 2012).

Ülkemizde yabancı dil eğitimin önemi artık herkes tarafından kabul edilmektedir. Fakat yabancı dil öğretiminde yaşanan sorunlar da öteden beri eğitim alanındaki başlıca tartışmalı konularından birisini oluşturmaktadır. Tüm öğretim programlarında olduğu gibi çok boyutlu olan yabancı dil öğretiminde de bireylere okuma, yazma, dinleme ve konuşma gibi dört temel becerinin kazandırılmasında ölçme ve değerlendirmenin büyük önemi vardır. Tüm bu nedenlerden dolayı ülkemizdeki İngilizce öğretmenlerinin bu alanda bilgi sahibi olmaları, ölçme-değerlendirme okuryazarı bireyler olarak öğretim faaliyetleri gerçekleştirmeleri oldukça önemlidir. Bu araştırmada üniversitelerde görev yapan İngilizce öğretim elemanlarının ölçme ve değerlendirme algılarının genel bir değerlendirmesi yapılmış, konuya ilişkin sonuçlardan hareketle bazı öneriler getirilmiştir.

2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, İngilizce öğretim elemanlarının ölçme ve değerlendirme konusundaki algıları üzerine genel bir değerlendirme yapmaktır. Bu amaç çevresinde aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır:

1. İngilizce öğretim elemanları ölçme ve değerlendirme denilince ne anlamaktadırlar?

2. İngilizce öğretim elemanları ölçme araçlarında daha çok hangi özellikleri ön plana almaktadırlar?
3. İngilizce öğretim elemanları daha çok hangi ölçme ve değerlendirme araçlarını kullanmaktadırlar? Neden?

3.Yöntem

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

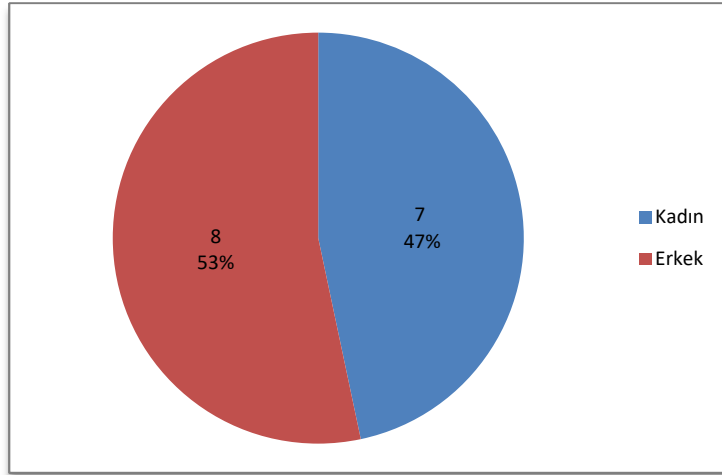
Bu araştırma, İngilizce öğretim görevlilerinin ölçme ve değerlendirme algularını belirlemek amacıyla yapılan nitel bir çalışmadır. Yıldırım ve Şimşek (2000, s. 19) nitel araştırmayı “gözlem görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, alguların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlamışlardır. Başka bir deyişle nitel araştırma, kuram oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır.

Araştırmada, öğretim görevlilerin görüşlerine göre ölçme ve değerlendirme sürecine ilişkin konular ele alınmış, konu hakkındaki görüşleri içerik analizi yöntemiyle betimlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmış ve görüşme yapılan öğretim elemanlarıyla ses kaydı yapılmış ve bu şekilde katılımcıların tepkileri olduğu gibi elde edilmeye çalışılmıştır. Katılımcıların kimliklerini gizli tutmak için öğretim görevlileri ÖG1, ÖG2..ÖG15 şeklinde numaralandırılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, yabancı dil eğitimi derslerine giren öğretim elemanları oluşturmaktadır. Araştırmanın katılımcılarının belirlenmesinde “kolay ulaşılabilir durum örnekleme” tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Erciyes Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulunda görev yapmakta olan ve görüşmeye gönüllü olarak katılan 15 öğretim görevlisi oluşturmaktadır. Katılımcılara ait bilgiler aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

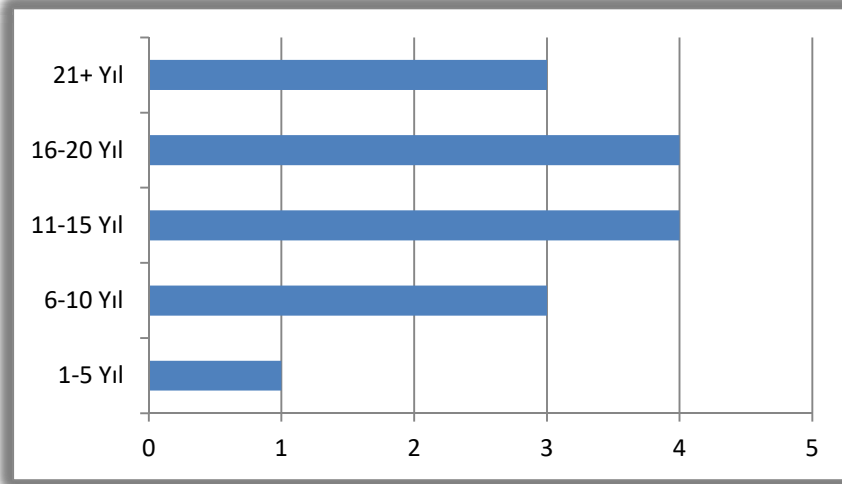
Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretim Görevlilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Katılımcıların cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde %53'ünün kadın, %47'sinin ise erkek olduğu görülmektedir.

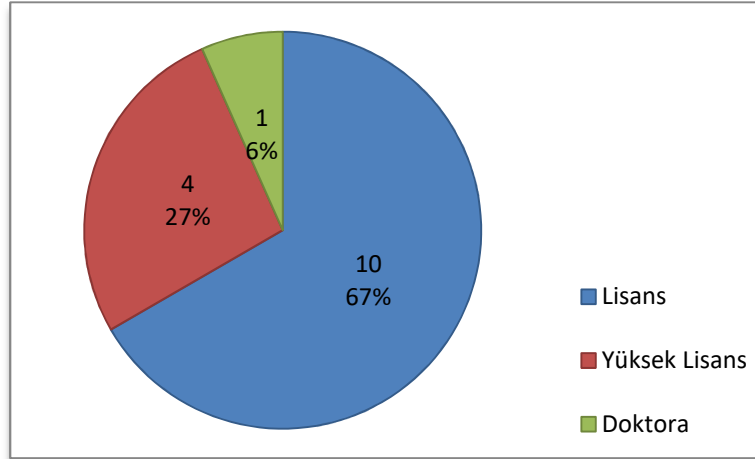

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğretim Görevlilerin Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı

Çalışmaya katılan öğretim görevlilerinin mesleki kıdeme yılları dikkate alındığında 1'inin 1-5 yıl, 3'ünün 6-10 yıl, 4'ünün 11-15 yıl, 4'ünün 16-20 yıl, 3'ünün ise 21 yıl ve üzeri olduğu görülmüştür.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Öğretim Görevlilerin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

Öğrenim durumu açısından değerlendirildiğinde katılımcıların %67'si lisans, %27'si yüksek lisans, %6'sı ise doktora mezundur.

3.3. Veri Toplama Aracı ve Süreci

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmacının geliştirmiş olduğu "Kişisel Bilgi Formu"nda araştırmaya katılan öğretim elemanlarının cinsiyetine, eğitim seviyeleri ve mesleki kıdemlerine ilişkin sorular yer almaktadır.

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme, yapılandırılmış görüşmeden biraz daha esneklerdir. Bu teknikte, araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme protokolünü hazırlar. Buna karşın araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasını ve ayrıntılandırmasını sağlayabilir (Türnüklü, 2000). Eğer kişi görüşme esnasında belli soruların yanıtlarını başka soruların içerisinde yanıtlamış ise araştırmacı bu soruları sormayabilir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği sahip olduğu belirli düzeyde standartlık ve aynı zamanda esneklik nedeni ile eğitim bilim araştırmalarında daha uygun bir teknik görünümü vermektedir (Ekiz, 2003). Veri toplama sürecinde katılımcıların sorularını anında cevaplandırabilme, derinliğine bilgi elde edebilme avantajı ve çalışmada esneklik sağladığı için bu yöntem tercih edilmiştir. Görüşme formunda yer alan soruların oluşturulmasında ilgili literatür dikkate alınmış ve sorular hazırlandıktan sonra uzman görüşüne başvurularak kapsam geçerliği sağlanmıştır. Görüşmelerin tamamı araştırmacının kendisi tarafından 15.02.2019-20.02.2019 tarihleri

arasında yapılmıştır. Görüşme öncesinde katılımcılara çalışmanın amacı ve yapılan görüşmenin gizliliği hakkında bilgiler verilmiş ve araştırma sonuçlarının sadece bilimsel amaçlı kullanılacağı ifade edilmiştir. Görüşmelerde katılımcılardan ses kaydı yapılması hususunda izin alınarak ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Görüşmeler, öğretim görevlilerinin kendilerini rahat bir şekilde ifade edebileceği ve ses kaydı yapmaya elverişli ortamlarda gerçekleştirilmiştir. Görüşme sırasında görüşmeye belirli bir süre sınırlandırması getirilmemiş anlaşılmayan sorular açıklanmak suretiyle derinlemesine bilgi toplamaya çalışılmıştır. Ses kayıt cihazı ile kaydedilen görüşmeler, bilgisayarda hazırlanan bir forma öğretim görevlileri ÖG1, ÖG2..Ö15 şeklinde numaralandırılarak aktarılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanan veriler içerik analizi yöntemi ile betimlenmiş ve yorumlanmıştır. İçerik analizi, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Analiz esnasında ortak bir payda oluşturabilmek için analiz aşamaları önceden tartışılmıştır. Öncelikle sorulara verilen cevaplar araştırma problemleri doğrultusunda kodlara ayrılmıştır. Araştırmanın problemleri birer tema olarak kabul edilmiş, her bir temaya ilişkin sorular kodlanmıştır. Bu kodlar temalara göre düzenlenmiş, elde edilen bulgular katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılarak sunulmuştur.

4. Bulgular

4.1. Öğretim Elemanlarının Ölçme ve Değerlendirme Kavramına Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Birinci alt problemde katılımcılara ölçme ve değerlendirme denildiğinde ne anladıkları sorulmuştur. Cevaplar; tanılama amaçlı ölçme değerlendirme, sistem olarak ölçme değerlendirme, karar alma amaçlı ölçme değerlendirme ile sınavlar ve ölçme değerlendirme olmak üzere dört başlık altında toplanabilir.

4.1.1. Tanılama Amaçlı Ölçme Değerlendirme

Bu alt temada katılımcılar, ölçme-değerlendirmenin öğrenme süreci başlamadan evvel öğrenenlerin hangi düzeyde olduklarının tespit edilmesinde ve bu tespite göre uygun gruplama ya da yerleştirmelerin yapılmasında kullanıldığına dikkat çekmişlerdir. Bazı katılımcılar bu konuya ilişkin görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir;

Ö.G.5. "Ölçme değerlendirmenin pek çok boyutu var ama en genel tanımıyla sanırım insanların mevcut durumunu tespit etmek ve ona yönelik kararlar almak. Belki yılbaşında öğrencilerin doğru sınıflara yerleştirilmesi gibi."

Ö.G.1. " Ölçme değerlendirme öğrencilerin bana göre belli kriterlere veya ölçülere tabi tutulan bir araçla belli yargılara varılması onların yeterlikleri üzerinde belli yargılara varılması süreci."

4.1.2. Sistem Olarak Ölçme Değerlendirme

Sistem alt temasında katılımcılar ölçme değerlendirmeyi tanımlarken sürecin nasıl işlediğini ön planda tutmuşlardır. Ölçme değerlendirmenin bir amacının olması gerektiği, ölçütlerden yararlandırıldığı, girdi olarak öğrenme sürecinin ve çıktı olarak öğrencilerin sınav sonuçlarının kullanıldığı belirtilmiştir.

Bazı katılımcılar bu konuya ilişkin görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir;

Ö.G.9. " Öğrenciye verdiğiniz anlattığınız bir şeyler var, bir girdi var, öğrencinin o verilen konuyu iyi anlayıp anlamadığıyla ilgili olarak geri dönüş olarak yani anlattığınız şeyle ilgili sana verebileceği cevaplar, yani öğrenci çıktı olarak bize ne veriyor, öğretmen olarak konuyu doğru anlatıp anlatmadığını öğrencinin de iyi anlayıp anlamadığını değerlendirmek için bir süreç aslında."

Ö.G.10. " Ölçme ve değerlendirmede öncelikle bir amacınızın olması lazım, neden ölçüp bunu neden değerlendireceğimizi, bulduğumuz sonuçları neye göre değerlendireceğimizi bilmemiz lazım. Bunun için belirli kıstaslarımızın olması lazım. Ölçme ve değerlendirme aslında bir grubun kendi içinde ya da daha geniş grup içindeki yerini gösteriyor bize, bununla beraber bazı kararların alınması kolaylaşıyor."

4.1.3. Karar alma amaçlı ölçme değerlendirme

Bu alt temada katılımcılar, ölçme değerlendirme etkinliklerinden öğrenme sürecinde çeşitli kararların alınmasında yararlandırıldığı üzerinde durmuşlardır. Bu grup genellikle ölçme değerlendirmeyi sonuç odaklı algılamaktadır.

Ö.G.10. " Ölçme değerlendirme bazı kararların alınması kolaylaşıyor diyelim ki bir okuldaki sınav ve bu sınavdan öğrencilerin aldığı notlarla belki o kitabın başarısını ölçüyoruz belki o sınıfın dil öğrenmedeki belli süredeki başarısını, gelişmişliğini ölçüyoruz ya da belki hocanın öğretmede ne kadar aktif ve

başarılı olduğunu ölçüyoruz belki de öğrencinin geçip kalmasına karar veriyoruz. Bizim aslında ölçme değerlendirme deyince ilk aklımıza gelen bir öğrenci bizim istediğimiz şekilde başarılı mı yoksa değil mi konusu akla geliyor ama aslında bu sadece bir tanesi, ölçme ve değerlendirmeden elimize gelecek sonuçları bir kurumda pek çok açıdan kullanabiliriz.”

10 numaralı katılımcı, ölçme ve değerlendirmenin yalnızca öğrenci başarısıyla ilgili karar almada değil, öğreticilerin ve öğrenme öğretme materyallerinin yeterliğiyle ilgili karar almada da önemli olduğunu belirtmiştir.

12 ve 13 numaralı katılımcılar ölçme ve değerlendirmenin ayrı ayrı kavramsal tanımlarını vermişlerdir. Buna göre ölçmeyi öğrencilerin aldıkları bir not, değerlendirmeyi de bu notun öğrenci başarısıyla ilgili karar vermede ne anlama geldiği şeklinde açıklamışlardır.

Ö.G.12. “Ölçme deyince bir öğrencinin bir konu ile ilgili neleri ne kadar öğrendiği ve bunu sayısal veri olarak alıyoruz ama değerlendirme deyince bu sayısal verinin karşılığı nedir? Örneğin; öğrenci 60 aldıysa bu başarılı mı başarısız mı bunu bir kategoriye sokma işi değerlendirme oluyor.”

Ö.G.13. “Ölçme bizim eğitimde yaptığımız derslerde, programlarımızda hep bir hedeflerimiz, amaçlarımız vardır bu amaçlara ne kadar ulaştığımızı dönem sonunda, yılın sonunda görmek isteriz bunun için ortaya çıkan veriler bizim için bir ölçmedir hani ölçüm yapmış oluruz yani bir test veya sınav yaparak ulaştığımız sonuçlar bir ölçmedir, değerlendirme de bu elimize gelen verileri bu sayı cinsinden olabilir rakam ya da harf olabilir biz değerlendirmek isteriz yani mesela öğrencinin bir yerde hata yapmış olması ya da 50 almış olması ne demek gibi, bu veriler bizim için ne ifade eder gibi yorumlarımızda bizim için bir değerlendirmedir.”

4.1.4. Sınavlar ve ölçme değerlendirme

Bu alt temada yer alan katılımcılar ölçme ve değerlendirmeyi sınavlarla özdeşleştirmişlerdir. Quizler, sözlü ve yazılı sınavlar, derse katılım ve ders içi diğer etkileşimler ölçme değerlendirmenin esasları olarak tanımlanmıştır.

Ö.G.8. “Öğrencilerin dersler aracılığıyla öğrendikleri bilgilerin hangi daha doğrusu beklenen, aranan nitelikte olup olmadığını anlamak amacıyla yapılan farklı uygulamalardır. Bunlar bazı durumlarda sözlü, bazı durumlarda yazılı ve farklı uygulamalarla yapılabilir. İngilizce eğitimi alanında ise aslında İngilizce eğitiminde bizim yaptığımız quizler, yazma sınavları, bazen sözlü sınavlar, ders içi değerlendirmeler bütün bunlar ölçmenin bir parçası.”

Ö.G.11. “Öğrettiğimiz konuların öğretildiği şekillerde öğrencilerin ne kadar öğrendiklerini anlayabilmemiz için yaptığımız çalışmaları sözlü, yazılı sınavları ölçme diye düşünüyorum ve bunun sonucunda da alacağımız değerleri de öğrencilerin bize vereceği işte notlar, sınıftaki katılımları, çalışmaları vs. bunların hepsini de değerlendirme kriterleri içinde hani ölçerek ve bir sonuca da ulaştırarak değerlendirmiş oluyoruz diye düşünüyorum.”

4.2. Öğretim Elemanlarının Ölçme ve Değerlendirmenin Farkına Yönelik Görüşlerine İlişkin

Bulgular

Katılımcılara ölçme ve değerlendirme arasındaki fark sorulduğunda cevapların iki tema altında toplandığı görülmüştür. Bunlar; ölçme; somut, değerlendirme; subjektiftir ve ölçme; sayısal veriye, değerlendirme; yargıya dayalıdır temalarıdır. İki tema da aşağıda başlıklar halinde incelenmiştir.

4.2.1. Ölçme; somut, değerlendirme; subjektiftir

Bu temayı oluşturan katılımcılar ölçme sonuçlarına herhangi bir kişisel görüş karışmadığı halde değerlendirmenin değerlendiriciye bağlı olduğu düşüncesine sahiptir. Değerlendiricinin belirlediği standartlar, anlayışı, değerlendirilen şeyi algılama biçimi değerlendirme sonucunu etkilerken ölçme sonuçları belirli araçlar kullanılarak tespit edildiğinden dolayı neseldir.

Bazı katılımcılar bu konuya ilişkin görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir;

Ö.G.4. “Ölçmek biraz daha somut, değerlendirmek biraz daha göreceli olabiliyor. Bizde mesela üretime dayalı becerilerde yazma ve konuşma gibi bir ölçüm aracımız var ama değerlendirme biraz daha subjektif olabiliyor, dolayısıyla farklı şeyler.”

Ö.G.7. “Ölçme veridir yani sizin somut elde ettiğiniz şeydir yani verdiğiniz bilginin yüzde ne kadarı öğrencidedir buna dönük bir ölçümdür yani öğrenciyi hesaba tutmaktır, fakat değerlendirme olunca biraz kişinin kendisini de işin içine sokması gerekiyor yani kendisini de sorgulaması gerekiyor. Ölçme dediğim gibi somut veri daha çok öğrenciyi ölçtüğünüz şey, değerlendirme ise daha geniş yani hem kendiniz hem öğrenci hem sizin uyguladığınız sistem, yöntem daha geniş şeyleri göz önüne almak.”

Ö.G.11. “Ölçme; belki daha objektif gibi düşünülebilir yani birazda bunlar kişiden kişiye sınavdan sınavla çok değişen şeyler olduğu için net bir şeyde çok söyleyemiyorum ama ölçmeyi belki biraz daha

objektif düşünebiliriz yani belli kriterlere göre ölçebiliriz ama değerlendirme sürecinde biraz daha sübjektifliğe kayıyor diye düşünüyorum çünkü hepimizin algıları özellikle yabancı dil öğretimi konusunda değerlendirme kısmında biraz daha sübjektif olunabildiğini düşünüyorum veya da tabii pek çok ölçme türümüz var o duruma göre de değişebiliyor.”

4.2.2. Ölçme; sayısal veriye, değerlendirme; yargıya dayalıdır

Bu temayı oluşturan katılımcılar ölçme sonuçlarının herhangi bir ölçüm sonucu edinilen sayısal veriler olduğunu ve bu verilerin tek başlarına bir şey ifade etmeyeceğini belirtmişlerdir. Sınavlardan ya da farklı ölçümlerden alınan puanların belirli kıstaslar yardımıyla yorumlanması ve ne anlama geldikleriyle ilgili yargıya varılması gerekmektedir. Bazı katılımcılar bu konuya ilişkin görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir;

Ö.G.1. “Ölçme; size sadece rakamsal şeyler veriyor yani ölçtüğünüzde bir öğrencinin 20 almış olması o değerlendirmeye tabii tutmadan sizin için bir şey ifade etmiyor. Dolayısıyla ölçmede bir masanın boyunun bir metre olduğunu ölçüyorsunuz ama masanın sizin için uygun olup olmadığı değerlendirme demek yani bu öğrencinin 20 alması benim için yeterli mi değil mi benim için ne ifade ediyor? Belki bu işte herkesin 2 aldığı bir sınavdan bir 20 mi yoksa benim yeterlilik düzeyim 50 iken mi 20 aldı 100 iken mi 20 aldı? Yani bunlar da değerlendirmeye giriyor. Yani rakamları bir bağlama sokmak, bir anlam ifade etmelerini sağlamak.”

Ö.G.10. “Ölçme; belli kıstaslarla bir şekilde sıralama diyebiliriz, ölçmede elimizde bir norm var bir araç var, bu bir test olabilir ne biliyim işte bir mezura olabilir yani bir şeyi ölçüyorsunuz, değerlendirmede ise ölçerek bulduğunuz verilerin sizin kullanacağınız alanda kullanılması aslında ve bir karara varmanız diye düşünüyorum.

Ö.G.12. “Ölçme; sayısal veri olarak elimizde olan şeydir, değerlendirme ise o sayısal verinin yorumlanmasıdır.”

4.3. Öğretim Elemanlarının Ölçme Araçlarında Aranılan Özelliklere Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Katılımcıların ölçme araçlarında önem verdikleri özellikler 5 alt temada toplanmıştır. Bunlar; geçerlik, güvenilirlik, uygulanabilirlik, kuvvetli çeldiriciler ve ölçme aracının farklı soru türleri içermesidir.

4.3.1. Geçerlik

Bir ölçme aracında en önem verilen özelliklerin başında geçerlik gelmektedir. Katılımcılar geçerliği ölçme aracının amaca uygunluğu olarak tanımlamışlardır. Üzerinde en fazla durulan geçerlik türü kapsam geçerliği olmuştur. Bir ölçme aracının öğretilen tüm konuları dengeli biçimde kapsamaması gerektiği düşünülmektedir. Görüşlerden bazıları şu şekildedir;

Ö.G.10. “Öncelikle tabii ki içerik önemli, geçerlik ve güvenilirlik konuları var önemli olarak. Ölçtüğüm içerik önemli yani neyi ölçmek istediğim önemli ve buna uygun olarak bir içeriği olan ölçüm aracıyla ölçmem lazım. Diyelim ki ben bir başarı testi yapmak istiyorum ve bunu 2.ve 3. ünitelerden yapmak istiyorum o zaman hazırladığım ölçeğin bu aralığı içermesi gerekiyor başka bir yere kayıp o işlenmemiş yerden yada çok eski kalmış yerden bu içeriğe dahil etmemem gerekiyor. Yani kapsam geçerliliği diyoruz biz buna.”

Ö.G.11. “En çok dikkat edeceğimiz şey tabii işlediğimiz konuları kapsamaması, derste öğrendikleri ve işlediğimiz konulardan olmasına dikkat ediyorum.”

Ö.G.12. “Öncelikle işlediğimiz konu önemli, yani o sınıfta neler işlemişiz kapsamımız nedir yani kapsam geçerliliği önemlidir.”

Kapsam geçerliliği dışında bahsedilen bir diğer geçerlik türü görünüş geçerliliği olmuştur. Örneğin Ö.G. 2., bir ölçme aracının şekil olarak uygun olması gerektiğini belirtmiştir.

Ö.G.2. “Mesela işte bir test hazırladınız powerpointte yansıttınız yani bir defa bunun şeklen uygunluğu işte herkesin bunu okuyacak düzeyde olması önemlidir.”

4.3.2. Güvenirlik

Katılımcılar tarafından güvenilirlik de bir ölçme aracında bulunması gereken özelliklerden biri olarak değerlendirilmiştir. Güvenirlik, ölçümlerin doğruluğu ve hatasızlığı olarak tanımlanmış, güvenilir olmayan ölçme araçlarıyla doğru değerlendirmelere gidilemeyeceği belirtilmiştir. Bazı katılımcılar bu konuya ilişkin görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir;

Ö.G.11.” ...Ölçme aracının geçerli ve güvenilir olması çok önemli.”

Ö.G.15. “İlk aklıma gelen şey ölçme araçlarının güvenilir olması gerektiği. Güvenilir veriler elde edemediğimiz, doğru tespitler yapamadığımız zaman yapacağımız değerlendirmede güvenilir

olmayacaktır yani istediğiniz doğru verilere ulaşamadığınızda, öğrencinin istediği konular üzerinde doğru bir fikre sahip olamayacaksınız demektir."

4.3.3. Uygulanabilirlik

Katılımcılara göre bir ölçme aracı rahat uygulanabilir bir forma ve içeriğe sahip olmalıdır. Öğretim görevlileri için ölçme aracı kullanışlı ve değerlendirilmesi kolay, öğrenciler için anlaşılır, açık ve pratik olmalıdır. B konuda öğretim görevlilerinin görüşlerinden örnekle aşağıda verilmiştir:

Ö.G.5. *"Pratik olması yani mümkün olduğunca pratik ve öğrenciyi gereksiz birtakım detaylarla uğraştırmadan direkt bilgisini ölçmek için olabilecek en sağlıklı şeyi gerçekleştirmeye çalışırım."*

Ö.G.12. *"... birde uygulanabilir olması gerekiyor yani kullanışlılık dediğimiz bir kriter vardı oda kolay ve anlaşılır şekilde soruların sorulup değerlendirmesini de kolay çok fazla zaman almayan şekilde olması gerektiğini düşünüyorum."*

4.3.4. Kuvvetli Çeldiricilerin Olması

Çoktan seçmeli ölçme araçları için kullanılan çeldiricilerin sorunun doğru cevabını bilen öğrenciler ile bilmeyenleri ayırt edebilecek düzeyde olması gerekmektedir. Bu konuda örnekler aşağıda verilmiştir:

Ö.G.7. *"Çeldiricilerin eşitliği gereklidir."*

.G.9. *"Çeldirici olarak kullanacağın çeldiricilerin özelliklerine bakmak lazım yani doğru bir çeldirici mi kullanıyorsun yani kullanacağın çeldiricilerin mantıklı ve doğru olması gerekiyor."*

4.3.5. Ölçme Aracının Farklı Soru Türleri İçermesi

Katılımcılara göre ölçme aracı, ölçülmek istenen özelliğe göre farklı yapıda sorular içermelidir. İngilizce dersinden örneklandırmek gerekirse konuşma becerisini ölçen sınavlarla yazma becerisini ölçen sınavlar aynı yapıda olamayacağı gibi tek bir alanı ölçmek için kullanılan ölçme araçları da boşluk doldurma, çoktan seçmeli, kısa cevaplı gibi farklı soru türleri içermelidir. Bazı katılımcılar bu konuya ilişkin görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir;

Ö.G.12. *"...hangi çeşitlilikler olmalı ve neyi ölçmek istiyoruz biz yani bilgiyi mi, öğrencinin yorumlamasını mı istiyoruz veya daha kolay şekilde kısa cevaplar mı vermesini istiyoruz uzun cevaplar mı yazmasını mı istiyoruz? Buna göre farklı farklı soru türlerini kullanmamız gerektiğini düşünüyorum birde tek tip soru olmaması gerekiyor, çeşitlilik önemli."*

Ö.G.15. *"Farklı soru çeşitlerinin bir arada kullanıldığı sınavlar hazırlamaya özen gösteriyorum, örneğin; çoktan seçmeli, boşluk doldurma, soru cevap gibi soruların bir arada bulunduğu sınavlar hazırlamaya dikkat ediyorum."*

5. Tartış, Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde, çalışmadan elde edilen bulgulara göre ulaşılan sonuç, tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

Bu çalışmada üniversitelerde görev yapan İngilizce öğretim elemanlarının ölçme ve değerlendirme alanındaki okuryazarlık yeterliliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Ölçme ve değerlendirme öğretim sürecinin ayırt edilemez bir parçasıdır ve ölçme değerlendirme uygulamaları öğrencilerin performansları üzerinde ciddi bir etkiye sahiptir. Bu nedenle tüm öğreticilerin YÖK, MEB ve diğer kuruluşlar tarafından belirlenen ölçme ve değerlendirme yeterlik alanlarını oluşturan nitelikleri taşımaları beklenmektedir. Bu tür çalışmalar öğreticilerin sınıf içi ölçme değerlendirme konusunda sahip oldukları yeterlikler ile eksiklikleri göstermek açısından önem taşımaktadır (Bütüner, Yiğit & Çimen, 2010).

Araştırma bulguları, katılımcıların ölçme ve değerlendirme sürecini doğru bir biçimde algıladıkları ve tanımladıklarını göstermektedir. Literatürde ölçme ve değerlendirmenin öğretimle ilgili karar verme, tanılama, seçme ve yerleştirme, psikolojik danışma ve rehberlik, sertifikasyon, karar verme, kanıt sunma, araştırma-planlama ve not verme işlevlerine değinilmiştir (Tekbıyık, 2016). Bu araştırma sonunda da katılımcılar; ölçme ve değerlendirmenin tanı koyma amacına, başı sonu belli bir sistem olmasına, paydaş ve süreçlerin değerlendirilmesinde kullanılmasına ve sınavlar ile ölçme-değerlendirme ilişkisine değinmişlerdir. Ölçme ve değerlendirmenin içeriğini kapsayan cevaplar verildiği söylenebilir. Katılımcılar ölçme ve değerlendirme konusuna hâkim olmakla birlikte ölçme ve değerlendirme kavramlarının birbirinden farkını da literatüre uygun biçimde açıklamışlardır. Literatüre göre ölçme kavramı "herhangi bir özelliği (nesne, olay, durum), o özelliğin niteliğine uygun bir araçla karşılaştırarak, sonucu aracın birimi cinsin ifade etme işi" (Kutlu, 2008) olarak tanımlanırken, değerlendirme kavramı "ölçme sonucunu bir ölçüt ile karşılaştırarak ölçülen özellik hakkında bir karara varma işlemi" (Ay, 2016) olarak tanımlanmıştır. Bu çalışmada da ölçme ve değerlendirme kavramlarının iki temel farkı üzerinde durulmuştur. Buna göre ölçme somut, değerlendirme sübjektiftir ve ölçme sayısal veriye, değerlendirme ise yargıya dayalıdır.

Katılımcılar ölçmenin belirli bir araç yoluyla yapıldığını ve standart bilgiler edinildiğini ancak değerlendirmede değerlendirici özellikleri ve beklentilerinin devreye girdiğini belirtmişlerdir. Ölçme sonuçlarının ne anlama geleceğine karar verecek kişi değerlendircidir. Çambay ve Kazanç'ın (2018) farklı branşlardaki öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlığını incelediği çalışmada katılımcıların birçoğunun ölçme ve değerlendirme kavramlarının tanımını yapabilmeleri ve bu ikisi arasındaki farklara aşina olmaları bu çalışmadaki bulgular ile paralellik göstermektedir.

Katılımcılara ölçme araçlarından ne tür özellikler bekledikleri sorulduğunda beş özellikten bahsedildiği görülmüştür. Bunlar; geçerlik, güvenilirlik, uygulanabilirlik, farklı soru türlerine yer verilmesi ve kuvvetli çeldiricilere sahip olmasıdır. Literatür incelendiğinde ise ölçme araçlarından üç temel nitelik beklendiği görülmektedir. Bunlar; amaca uygun bir ölçme yapılması şeklinde tanımlanabilecek geçerlik, hatasız, doğru ve kararlı bir ölçmenin göstergesi olan güvenilirlik ve ölçme aracının geliştirilmesi, uygulanması, puanlanması, yorumlanması süreçlerinde ekonomikliğini simgeleyen kullanışlılıktır (Baştürk, 2014). Katılımcı cevapları bütünüyle literatürle tutarlılık göstermektedir. Sever ve Saban (2015) bu araştırma sonucundan farklı olarak öğretim elemanlarının ölçme ve değerlendirme yeterlik algularını inceledikleri çalışmalarında öğretim elemanlarının kullanmayı düşündükleri ölçme araçları ile ilgili olarak geçerlik, güvenilirlik gibi uygulamalara yer vermediklerini ancak sınavların kullanışlılığı ile uygulamalara daha çok hakim oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Mede ve Atay'ın (2017), üniversitelerdeki İngilizce öğretmenlerinin ölçme-değerlendirme okuryazarlıklarını araştırdıkları çalışmalarında ulaştıkları sonuç da bu çalışmanın bulguları ile uyumlu değildir. Çünkü araştırmada katılımcıların geçerlik, güvenilirlik, istatistik kullanımı gibi ölçme-değerlendirme terimlerini anlama ve uygulama konusunda yetersiz oldukları ve bu alanda eğitime ihtiyaç duydukları ifade edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre aşağıda yer alan öneriler yapılabilir:

1. Bu çalışma 15 öğretim görevlisi sınırlıdır. Daha geniş bir çalışma grubuyla benzer çalışmalar yapılabilir.
2. Daha sonraki çalışmalar daha detaylı veri toplama yöntemleri kullanılarak yapılabilir ve daha kapsayıcı sonuçlara ulaşılabilir. Örneğin, öğretim elemanlarına ölçme değerlendirme ile teorik bilgilerini sorgulamalarının yanı sıra birde sınav uygulaması yapılabilir.
3. Benzer bir konuda nicel araştırmalar yapılabilir.
4. Benzer çalışmalar farklı sınıf düzeyleri ve öğreticiler ile yürütülebilir.

KAYNAKÇA

- Ay, B. (2016). Ölçme ve Değerlendirme. <https://docplayer.biz.tr/18526655-Olcme-ve-degerlendirme.html> Erişim tarihi: 28.06.2019
- Başol, G. (2015). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Baştürk, S. (2014). Ölçme Araçlarının Taşınması Gereken Nitelikler. S. Baştürk (Ed.). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*, (sf. 21-54). Ankara: Nobel.
- Büttüner, S.Ö., Yiğit, N., & Çimer, S.O. (2010). Ölçme Değerlendirme Okuryazarlığı Envanterinin Türkçe'ye Uyarlanması. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 5(3), 792-809.
- Chappuis, J., Stiggins, R., Chappuis, S., Arter, J. (2012). *Classroom Assessment for Student Learning: Doing It Right-Using It Well*. Boston: Pearson Assessment Training Institute.
- Çambay, Ö. & Kazanç, S. (2018). Farklı Branşlardaki Öğretmen Adaylarının Değerlendirme Okuryazarlığı ve Değerlendirme Okuryazarlığına İlişkin Öz-Yeterliklerin İncelenmesi. *Turkish Journal of Educational Studies*, 5(3), 140-165.
- Eckhout, T., Davis, S., Mickelson, K. & Goodburn, A. (2005). *A Method for Providing Assessment Training to in-Service and Pre-Service Teachers*. Paper presented at the annual meeting of the Southwestern Educational Research Association, New Orleans, LA.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gee, J.P. (1991). What is literacy? In C. Mitchell & K. Weiler (Eds.), *Rewriting Literacy: Culture and the Discourse of the Other* (pp. 3-11), New York, NY: Bergin & Garvey.
- Kutlu, Ö. (2008). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. <http://tebesirtozu.blogcu.com/egitimde-olcme-ve-degerlendirme/3156850> Erişim tarihi: 28.06.2019
- Mede, E. & Atay, D. (2017). English Language Teachers' Assessment Literacy: The Turkish Context. *Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Dergisi*, 168(1), 43-60.
- Mertler, C.A. (2009). Teachers' Assessment Knowledge and Their Perceptions of The Impact Of Classroom Assessment Professional Development. *Improving Schools*, 12, 101-113.
- Popham, W.J. (2006). Needed : A Dose of Assessment Literacy. *Educational Leadership*, 63(6), 84-85.
- Scribner, S. & Cole, M. (1981). *The Psychology of Literacy*. Cambridge: Harvard University Press.
- Stiggins, R. (1991). Assessment Literacy. *Phi Delta Kappan*, 72, 534-539.
- Sever, I. & İflazoğlu Saban, A. (2015). Öğretim Elemanlarının Ölçme ve Değerlendirme Yeterlik Algularının Belirlenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28 (2), 173-204.
- Tekbiyık, A. (2016). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. <http://formasyon.erdogan.edu.tr/Files/ckFiles/file/formasyon%20ölçme%20değerlendirme%20sunu1.pdf> Erişim tarihi: 28.06.2019
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 6(24), 543-559.
- Webb, N. (2002). *Assessment Literacy in a Standards-Based Urban Education Setting*. Paper Presented at The Annual Meeting of the American Educational Research Association, New Orleans.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.